

Teoriden Uygulamaya

Tüm Yönleriyle Çalgılar

Editörler: Dr. Hüseyin YILMAZ • Dr. Yakup AÇAR

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin YILMAZ - Dr. Öğr. Üyesi Yakup AÇAR

TEORİDEN UYGULAMAYA TÜM YÖNLERİYLE ÇALGILAR

ISBN 978-625-8325-77-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Eylül 2022, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Değerli okurlarımız;

Müzik, toplumların kültürel zenginlikleri konu edinirken şüphesiz önemli bir belirteç olmuştur. Kültürel zenginlikle birlikte bir ifade biçimi olarak da kullanılan müziğin muhtevası, uçtan uca insanı ilgilendiren tüm olguda görülmektedir. Günümüzdeki konumuyla gerek kültürel bir belirteç gerekse de ifade biçimi olarak düşünülen müzik ve ifade aracı olan çalgının tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. Çalgının tarihsel sürecine bakıldığında insan sesine eşlik etmesinin yanında birçok farklı işlevde de kullanılmıştır. Sözel bilincin oluşmadığı dönemde insanlar çeşitli tehlikelerden korunmak ve avlanmak için kullandıkları taş, odun ve kemik gibi aletleri birbirilerine vurarak ses çıkarmaya başlamışlardır. Bu ilkel sazlarla doğadaki sesler taklit edilmiş, sonralarda ise çeşitli anlamlar yüklenerek büyü ve ayin gibi ritüellerde kullanılmıştır. Çeşitli değişim ve gelişimlere uğrayarak günümüze ulaşan çalgılar olmakla birlikte varlığını koruyamayan ve kaybolan birçok çalgıdan da bahsedilmektedir.

İnsanlık tarihi kadar kadim bir geçmişe sahip olan çalgılara yönelik günümüzde etnomüzikoloji, organoloji ve metodoloji gibi çeşitli açılardan derinlemesine çalışmalar yapılmakta, öğretim yöntem-teknikler geliştirilmekte ve güncel imkanlar dahilinde yeni çalgı türleri üretilmektedir.

Teoriden Uygulamaya Tüm Yönleriyle Çalgılar isimli bu kitap çeşitli çalgıların öğretimine yönelik görüşler, incelemeler ve öneriler ile birlikte organoloji, tarihsel süreç ve çalgı ailesi açılarından değerlendirmelerin yapıldığı yedi bölümden oluşmaktadır. Çeşitli boyutlarıyla ele alınan çalgılara yönelik hazırlanmış bu kitabın müzik okuyucularına fayda sağlamasını umut ediyor, çalgı bilimine yönelik yeni çalışmalara teşvik etmesini arzu ediyoruz.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm hocalarımıza teşekkür ederken, kitabın sizlere ulaşması aşamasında bize bu imkânı sağlayan Pegem Yayın Kuruluna saygı ve sevgilerimizi sunuyoruz.

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin YILMAZ
ORCID No: 0000-0001-8481-755X

Dr. Öğr. Üyesi Yakup AÇAR
ORCID No: 0000-0001-8682-6396

Kars, Eylül 2022

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin YILMAZ - Dr. Öğr. Üyesi Yakup AÇAR

1. Bölüm: Müzik Derslerinde Yenilikçi Arayışlar: Mikrotonal Concert Ukulele Çalışmaları

Doç. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ, Atatürk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6164-5211

Doç. Dr. Onur ZAHAL, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0702-9159

Dr. Öğr. Üyesi Eren LEHİMLER, Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0069-4797

Öğrt. Murat YAKUT, MEB

ORCID No: 0000-0002-5271-3016

Doç. Dr. Ahmet FEYZİ, Atatürk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6455-6081

Doç. Dr. Ali AYHAN, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5850-9887

2. Bölüm: Özenen Müzik Eğitim Merkezlerinde Yürütülen Çalgı Derslerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin YILMAZ, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8481-755X

3. Bölüm: Viyolonsel Eğitimine Yönelik “Çevreden Evrene” İlkesi Işığında Bir Çalışma Önerisi

Dr. Öğr. Üyesi Levent ÇINARDAL, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3811-7218

Prof. Dr. Şebnem YILDIRIM ORHAN, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6181-9680

4. Bölüm: Anadolu’da İcra Edilen Zurna Türleri ve Zurnanın Kısa Tarihi

Arş. Gör. Selahattin BASTAN, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9223-7050

Öğr. Elm. Emre SOLMAZ, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0729-0878

5. Bölüm: Gitar Öğretiminde Öz Değerlendirme Uygulamalarının Performansa Etkisi

Öğr. Gör. Şerif GAYRETLİ, Dicle Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4517-8561

Öğr. Gör. Perçin DEMİRKOL YALÇIN, Dicle Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9422-3800

Doç. Dr. Onur ZAHAL, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0702-9159

6. Bölüm: Francesco Geminiani'nin "The Art Of Playing on the Violin Op. 9"

Keman Metodu ve Tarihsel Açıdan Önemi

Dr. Öğr. Üyesi Tuna TAŞDEMİR, Malatya Turgut Özal Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3495-3593

7. Bölüm: Eviç Türkülerin Misket Düzeninde İcra Edilmesinde Pozisyon

Notasyonunun Kullanılma Durumu

Dr. Öğr. Üyesi Yakup AÇAR, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8682-6396

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölmüler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

MÜZİK DERSLERİNDE YENİLİKÇİ ARAYIŞLAR: MİKROTONAL CONCERT UKULELE ÇALIŞMALARI

Giriş.....	1
Okul Çalgıları Eğitimi Üzerine Değerlendirmeler	2
Geçmişten Günümüze Okul Çalgıları Eğitimi	3
Ukulele Çalmak İçin Pedagojik ve Popüler Nedenler.....	4
Ayarlanabilir Mikrotonal Gitardan Mikrotonal Concert Ukulele Projesine	5
Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları	5
Yöntem ve Araştırmanın Deseni	6
Çalışma Grubu.....	6
Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi.....	6
Geçerlik ve Güvenirlik.....	7
Araştırmanın Nicel Boyutunda Geçerlik/Güvenirlik.....	7
Araştırmanın Nitel Boyutunda Geçerlik/Güvenirlik.....	7
Eylem Araştırması Prosedürü.....	8
Bulgular	9
Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Bulgular.....	9
Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Bulgular	10
Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Bulgular.....	10
Nitel Veriler.....	12
Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Bulgular	12
Araştırmanın Beşinci Sorusuna İlişkin Bulgular	18
Tartışma	19
Sınırlamalar ve Öneriler	20
Sonuç.....	21
Teşekkür.....	21
Kaynakça.....	21

2. BÖLÜM

ÖZENGEN MÜZİK EĞİTİM MERKEZLERİNDE YÜRÜTÜLEN ÇALGI DERSLERİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Giriş.....	23
Araştırmanın Amacı ve Problem Durumu	28

Yöntem.....	29
Araştırmanın Modeli.....	29
Çalışma Grubu.....	30
Veri Toplama Aracı.....	31
Veri Analizi.....	31
Bulgular.....	32
Sonuç ve Tartışma.....	45
Kaynakça.....	50

3. BÖLÜM

VIYOLONSEL EĞİTİMİNE YÖNELİK “ÇEVREDEDEN EVRENE” İLKESİ IŞIĞINDA BİR ÇALIŞMA ÖNERİSİ

Giriş.....	55
Çevreden Evrene.....	56
Yöntem.....	58
Bulgular.....	59
Sonuç ve Öneriler.....	63
Kaynakça.....	64
Ek-1 İğdır’ın Al Alması TRT THM Repertuarı Sıra No: 2168.....	66

4. BÖLÜM

ANADOLU’DA İCRA EDİLEN ZURNA TÜRLERİ VE ZURNANIN KISA TARİHÇESİ

Giriş.....	67
Zurna Adının Kökeni.....	69
Türklerde Tuğ-Nevbet-Mehter Geleneği ve Zurna’nın Yeri.....	69
Anadolu Halk Kültürü İçerisinde Zurna.....	71
Zurnanın Yapısı ve Türleri.....	73
Zurnanın Bölümleri ve Zurna Türleri.....	74
Kaba Zurna.....	75
Orta Zurna.....	78
Cura Zurna (Zil Zurna).....	82
Sonuç.....	84
Kaynakça.....	84

5. BÖLÜM

GİTAR ÖĞRETİMİNDE ÖZ DEĞERLENDİRME UYGULAMALARININ PERFORMANSA ETKİSİ

Giriş.....	87
Problem Durumu	89
Alt Problemler	90
Yöntem.....	90
Çalışma Grubu	90
Verilerin Toplanması	91
Verilerin Analizi	92
Bulgular ve Yorum	92
Uzmanların Verdikleri Puanlar ile Öğrencilerin Öz Değerlendirme Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgu ve Yorum	92
Uzman Değerlendirme Puanlarının Cinsiyet, Bölüm ve Sınıf Değişkenlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	93
Uzman Değerlendirme Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Ait Bulgu ve Yorum ...	93
Uzman Değerlendirme Puanlarının Bölüm Değişkenine Ait Bulgu ve Yorum....	93
Uzman Değerlendirme Puanlarının Sınıf Değişkenine Ait Bulgu ve Yorum.....	94
Öz Değerlendirme Puanlarının Cinsiyet, Bölüm ve Sınıf Değişkenlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	94
Öz Değerlendirme Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Ait Bulgu ve Yorum.....	94
Öz Değerlendirme Puanlarının Bölüm Değişkenine Ait Bulgu ve Yorum	95
Öz Değerlendirme Puanlarının Sınıf Değişkenine Ait Bulgu ve Yorum	95
Öğrencilerin Öz Değerlendirme Çalışmaları İle İlgili Düşünceleri Nelerdir Alt Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	96
Çalgı Çalışma Süresine Ait Bulgu ve Yorumlar.....	96
Gitar Tekniğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	96
Müzikal Anlamda Değişime İlişkin Bulgu ve Yorumlar	97
Uygulamada Karşılaşılan Sorunlara Ait Bulgu ve Yorum.....	98
Öğrencilerin Uygulama Hakkındaki Düşüncelerine Ait Bulgu ve Yorum.....	98
Sonuç ve Öneriler	99
Kaynakça.....	101

6. BÖLÜM

FRANCESCO GEMİNİANI'NİN “THE ART OF PLAYING ON THE VIOLIN OP. 9” KEMAN METODU VE TARİHSEL AÇIDAN ÖNEMİ

Giriş.....	105
Francesco Geminiani (1687-1762).....	106
The Art of Playing on the Violin Op.9 Metodu	108

Sonuç.....	114
Kaynakça.....	115

7. BÖLÜM

EVİÇ TÜRKÜLERİN MİSKET DÜZENİNDE İCRA EDİLMESİNDE POZİSYON NOTASYONUNUN KULLANILMA DURUMU

Giriş.....	117
Eviç Makamı ve Eviç Türküleri.....	119
Bağlamada Kullanılan Düzenler.....	123
Misket Düzeni.....	124
Bağlamada Kullanılan Notasyonlar	125
Pozisyon Notasyonu.....	127
Eviç Türkülerin Pozisyon Notasyonuyla Gösterimi.....	129
Ardıçtandır Kuyuların Kovası	129
Güvercin Uçuverdi (Misget)	131
Sonuç.....	134
Kaynakça.....	135
Editörler ve Yazarlar Hakkında	137

1. BÖLÜM

MÜZİK DERSLERİNDE YENİLİKÇİ ARAYIŞLAR: MİKROTONAL CONCERT UKULELE ÇALIŞMALARI*

Ali Korkut ULUDAĞ¹

Onur ZAHAL²

Eren LEHİMLER³

Murat YAKUT⁴

Ahmet FEYZİ⁵

Ali AYHAN⁶

Giriş

Müzik öğretmenliği programının geçmişten günümüze devam eden temel problemlerinden biri, hedef karmaşası ve standardizasyon sorununa bağlı olarak uygulamalı derslerin müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılayamamasıdır. Bu sorun, özellikle okul çalgıları ve farklı branşları bünyesinde bulunduran bireysel çalgı eğitimi derslerinde sıkça görülmektedir. Bu ve ben-

* Bu çalışma, Atatürk Üniversitesinde Bilimsel Araştırma Koordinasyon Birimi (BAP) tarafından desteklenen 8460 ID numaralı, SBA-2020- 8460 kodlu temel araştırma projesinden üretilmiştir.

1 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, korkutuludag@atauni.edu.tr ORCID: 0000-0002-6164-5211

2 Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı onur.zahal@inonu.edu.tr , ORCID: 0000-0003-0702-9159

3 Dr. Öğr. Üyesi., Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, eren.lehimler@alanya.edu.tr ORCID: 0000-0003-0069-4797

4 Müzik Öğretmeni, Mecidiye Anadolu Lisesi, Erzurum, myakut25@hotmail.com ORCID: 0000-0002-5271-3016

5 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı., ahmet.feyzi@atauni.edu.tr ORCID: 0000-0001-6455-6081

6 Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, ali.ayhan@inonu.edu.tr ORCID: 0000-0001-5850-9887

zeri problemlerin aşılması noktasında, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikli bir çalgı eğitimi içeriğine ve müzik derslerini kültürel değerler eşliğinde daha anlamlı hale getirebilecek bir yenilenme sürecine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sakin (2017) hem çağdaş hem de günümüz koşullarına uygun öğretmenler yetiştirebilmek amacıyla müzik öğretmenliği programlarının ve ders içeriklerinin sürekli olarak yenilenmesini, yaşanan sorunlara ve eksikliklere çözüm üretmek amacıyla yenilikçi çalışmaların yapılması gerektiğini önermiştir. Bu araştırmalar, bölgelere ve sosyal yaşam biçimlerine göre şekillenen farklılıkların dikkate alınması ve millî değerleri temsil etmesi koşuluyla anlam kazanacaktır. Aksu'nun da belirttiği üzere (2010) özellikle ülkemizin eğitim sisteminde ortak standartların yakalanmamış olması, uygulanan herhangi bir programın ülkenin her tarafında aynı sonuçları vermesinin mümkün olmadığını göstermektedir. Anlaşılmaktadır ki, müzik öğretmenliği lisans programının ihtiyaç duyulan noktalarında yapılması gereken yenilikler, ancak millî değerlerin temel alınmasıyla ve bütüncül bir bakış açısıyla evrensel boyutlara ulaşacaktır. Bu düşüncelere paralel olarak Boon ve Ebru (2009) Amerikan müzik eğitimi içinde sistematik olarak uygulanan Batı Avrupa klasik müziği geleneğinin, Amerikan toplumu içinde yaşayan jazz, blues, poplar, rap, hip-hop, latin gibi çeşitli müzikal gelenek ve stil çeşitliliğinin okul müziğine yansımaları engellediğine dikkat çekmişlerdir.

Okul Çalgıları Eğitimi Üzerine Değerlendirmeler

Mesleki müzik eğitimi sürecinin en önemli unsurlarından birisi olan çalgı eğitiminin kökeni Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır. Yüzyıllar boyunca meşk sistemi çerçevesinde verilen bu eğitimin formal hale dönüşmesi ise Cumhuriyet dönemine denk gelmektedir. Mesleki müzik eğitimi veren kurumların açılmasıyla birlikte daha organize bir hale dönüşen çalgı eğitimi süreci, akademik platformda birçok kez tartışma konusu olmuştur. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda genel bir yaklaşımla bireysel çalgı dersi olarak adlandırılan çalgı eğitimi, okul türüne göre farklı içeriklerde yürütülmektedir.

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlardan biri olan eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümlerinde ise bireysel çalgı eğitimi dersinin yanı sıra öğrencilerle toplu olarak yürütülen benzer dersler de bulunmaktadır. Bu dersler, bağlama eğitimi, gitar eğitimi ve eşlikleme dersleridir. Bu dersler, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçlarını karşılayabilme noktasında yeniden tasarlanmıştır. Bağlama eğitimi ve gitar eğitimi dersleri bir önceki müzik öğretmenliği programı içerisinde okul çalgıları dersi adı altında yürütülmekteydi. Geçmiş yıllarda müzik öğretmen-

liği programında yer alan okul çalgıları dersi bünyesinde akordiyon, blokflüt, bağlama ve gitar çalgılarının öğretimi de gerçekleştirilmiştir. Literatür, okul çalgıları dersinin önemli bir tartışma konusu olduğunu göstermiştir. Örneğin, Can ve Yüksel (2012) Türkiye’de yürütülen okul çalgıları dersinin mevcut durumunu değerlendiren, dersin daha işlevsel olabilmesi için değişiklik ve iyileştirme gerektirdiğine dikkat çekmişlerdir. Bu noktada öğretim elemanları, okul çalgıları dersinin daha işlevsel hale gelmesi için dersin zaman zaman gözden geçirilerek yenilenebileceğini ve ders içerisinde daha farklı çalgıların kullanılabilceğini önermişlerdir (Güdek & Şahin, 2013). Ayrıca, Türkiye’de görev yapan 90 müzik öğretmenin %95’i, okul çalgıları ders içeriğine yönelik bazı iyileştirmelerin yapılması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir (Koç, 2011). Bununla birlikte, Türkiye’de ilköğretim okullarında yoğun olarak kullanılan blok flütün öğrencilerin müzik derslerine olan ilgisini sağlamada, okul müziği repertuarını seslendirmede, nota ve müziksel temel öğelerin öğretiminde “kısmen” yeterli bir çalgı olduğu (Önal & Aydoğan, 2012), müzik öğretim programında yer alan amaç ve kazanımlara ulaşmada ise yetersiz kaldığı (Küçükosmanoğlu, 2011) sonuçları ortaya çıkmıştır.

Geçmişten Günümüze Okul Çalgıları Eğitimi

Türk eğitim tarihinde resmi olarak ilk müzik eğitimini uygulaması köy enstitülerinde gerçekleştirilmiş, temel çalgı ise mandolin olarak belirlenmiştir (Öztürk & Melis, 2019). Köy enstitülerinde birinci sınıftan itibaren ağız mızıkası, mandolin, keman ve akordiyon gibi eşit-aralıklı ses sistemine uygun Garp çalgılarının eğitimine yer verilirken, bağlama gibi halk müziğine özgü çalgılar bu süreçte dâhil edilmemiştir (Öztürk, 2020). Bununla birlikte, farklı bir platform olan eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümlerinde ise yukarıdaki çalgıların öğretilmesi sağlanmış, bu çalgıların yanı sıra bağlama ve gitar eğitimine de yer verilmiştir. Bu öğretim-öğrenim süreci, okul çalgıları dersi bünyesine gerçekleştirilmiş, ilk olarak mandolin eğitimine devamında ise blokflüt eğitimine ağırlıklı olarak devam edilmiştir. Buna neden olarak, mandolin’in elverişli, kolaylaştırıcı, kullanışlı ve başlangıç aşaması için hem uygun hem de ideal bir çalgı olması gösterilmiştir (Uçan, 2016). Mandolin’in yüksek maliyetli olması ve öğrenme açısından çeşitli zorlukları beraberinde getirmesi ise okul çalgıları dersi içeriğinde köklü değişikliklerin oluşmasına neden olmuştur. Doğan (2009) müzik eğitimcilerinin görüşleri doğrultusunda, nitelikli bir mandolin temin etmenin oldukça zor olduğuna dikkat çekmiştir.

Özellikle 1980’li yıllardan sonra müzik öğretmenliği programlarında blok flüt çalgısının öğretimi yaygınlık kazanmıştır. Blok flütün öğrenciler açısından kolay

bir şekilde temin edilebilmesi, taşınmasındaki kolaylık ve akort yapma gerekliliğinin olmaması gibi faktörler, bu çalgının yaygınlaşmasında önemli role sahiptirler. Blok flütün bu avantajlarının yanı sıra çeşitli dezavantajları da bulunmaktadır. Bu dezavantajların en başında tıpkı mandolinde olduğu gibi tampere bir çalgı olması nedeniyle Türk müzik kültürüne ait temel dinamikleri tam olarak yansıtamaması gelmektedir. Güdek ve Şahin'in (2013) müzik eğitimi anabilim dallarındaki öğretim elemanlarının görüşleri aracılığıyla ulaştığı sonuçlar arasında, bağlama ve gitarın blok flüte göre daha işlevsel bir çalgı olduğu sonucu göze çarpmaktadır.

Bu yaşananlar karşısında, hem Türk müzik kültürünü olabildiğince yansıtabilen hem de maliyet açısından ucuz ve icrası kolay bir okul çalgısı belirleme konusu gündeme gelmiştir. Ukulele çalgısı tam bu noktada, hem öğretmenlere hem de öğrencilere oldukça fonksiyonel kullanım özellikleri sunmaktadır. Ukulele'nin bir müzik öğretmeni çalgısı olarak kullanılması ve öğrencilere öğretilmesi, uluslararası müzik eğitimi platformunda oldukça yeni bir konu olsa bile, çalgının popülerliğine değinen araştırmalar uzun bir süredir gündemdeki yerini korumakta ve kendini güncel araştırmalarla yenilemektedir. Giebelhausen, (2016) bu noktada ukulele'nin hem müzik derslerinde hem de amatör müzisyenler tarafından son yıllarda sıklıkla tercih edilen popüler bir enstrüman haline dönüştüğüne dikkat çekmiştir. Ukulele, Türkiye'de lise öğrencilerinin ilgisini çekmekle birlikte çeşitli yol ve yöntemlerle öğrenmeye çalışılan popüler bir çalgı konumundadır (Altın, 2019).

Ukulele Çalmak İçin Pedagojik ve Popüler Nedenler

Ukulele, hem melodik hem de armonik olarak kullanılabilmesinin yanı sıra icracılık açısından da oldukça kolay ve eğlenceli bir enstrümandır (Giebelhausen, 2016; Thibeault & Evoy, 2011; Kratus, 2007). Ukulele, bu özellikleriyle müzik öğretmenlerine çeşitli pedagojik avantajlar sunmaktadır. Çünkü ukulele'nin çalım kolaylığı, eşlik çalgısı olarak kullanılabilirliği ve kısa sürede öğrenilmesi, çocukların daha zevkli eğitim almalarını sağlamaktadır (Kratus, 2007). Ukulelenin hem öğrencilere hem de müzik öğretmenlerine sunmuş olduğu bu özellikleri, müzik dersinin amaç ve hedeflerine ulaşılmasında etkin bir rol oynamaktadır (Gayretli vd., 2021). Ukulele, müzik eğitimcileri için birkaç akor ve notanın kullanılması yoluyla müzik öğretmeni adaylarına doğaçlamanın nasıl yapıldığına dair örnekler sunma ve bir kompozisyonu tanıtma olanağı sağlar; öğretmen adayları bu deneyime ortak olarak, gelecekteki sınıfları için önemli bir etkinlik modeli öğrenmiş olurlar (Vasil vd., 2019). Bu sonuçlar, ukulele desteğiyle hazırlanacak müzik derisi aktivitelerinin sınıf atmosferini olumlu yönde değiştirebileceğini, öğrencilerin müzikal gelişimlerine katkı sağlayabileceğini, ders sürecine heyecan ve canlılık getirebileceğini göstermektedir.

Ayarlanabilir Mikrotonal Gitardan Mikrotonal Concert Ukulele Projesine

Mikrotonal gitar ilk olarak, Tolgahan Çoğulu tarafından 2008 yılında tasarlanmış, bu buluş önce Türkiye'ye devamında ise dünyaya tanıtılmıştır. Mikrotonal gitarın mucidi ve patent sahibi olan Tolgahan Çoğulu, 2014 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinde dünyanın ilk mikrotonal gitar bölümünü kurmuş, bu önemli başarısı üzerine dikkatleri iyice üzerine çekmiştir. Çoksesli müziğin sınırlarını zorlayan bu buluş, normal bir gitarla çalınması mümkün olmayan makamsal müziklerin çalınabilmesini sağlamıştır. Diğer bir ifadeyle, yarım sestten daha küçük olan sesler mikrotonal gitar ile çalınabilir hale getirilmiştir. En önemlisi de bu mikro sesler üretilirken klasik gitarın doğal sesi, rengi ve tınısında akustik bir değişim oluşmamıştır.

Bu makamsal sesleri üretebilmek için gitar klavyesinde bulunan iki perdenin arasına küçük metal aparatların yerleştirilmesi gerekmektedir. Profesyonel bir mikrotonal gitarın klavyesinde oluklar bulunmaktadır ve bu oluklara eklenen küçük perdeler kaydırılarak mikrotonal sesler üretilmektedir. Gitar perdeleri üzerinde sistematik bir şekilde uygulanan mikrotonal aparat destekli bu uygulamalar, mevcut araştırma için hem yönlendirici hem de potansiyel bir güç ortaya koymuştur. Mevcut projede ise concert ukulelenin klavyesine ve tel yüksekliğine uygun bir şekilde küçük perdeler (aparatlar) üretilmiştir. Bu perdeler, çift taraflı bant yardımıyla hüseyini makamına uygun olan perdelerin arasına yapııştırılmıştır. Buradan hareketle, projenin eylem araştırması prosedüründe uygulanmak üzere mikrotonal concert ukulele içerikli çalışmalar hazırlanmıştır. Bu araştırma, hem Türkiye'de hem de dünyada deneysel prosedür zemininde hazırlanmış ilk mikrotonal concert ukulele projesidir.

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu proje, ortaöğretim 9. sınıf müzik dersi öğretim programına uygun bir şekilde concert ukulele ve mikrotonal aparatların birleşimiyle organize edilen müzik dersi aktivitelerini kapsamıştır. Araştırmanın amacı, hazırlanan bu aktivitelerin öğrencilerin tutum düzeyleri ve öğrenme deneyimleri üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Bununla birlikte, müzik dersini yürüten müzik öğretmenin eylem araştırması prosedürüne yönelik yüklediği anlamlarda incelenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Çalışma grubu öğrencilerinin eylem araştırması prosedürü öncesi müzik dersine yönelik genel tutumları ne düzeydedir?